

renen
nen — in
it nog wel
„Geloof-
lijf aanne-
duidelijk,
BELOFTE
egenen
dat dr J.
ef: „naar
gedacht:
ndel); het
ch, wat ik
nog zoo'n
te figuur”

te, en ge-
at anders,
en”? Ant-
denken,
onover-
dergeboor-
roeger wel
berei-
de capitu-
1942—'44
de eerste
hebben de
bovendien:
daarin)
lan is die
sestesdaad
id deel —
Dat is dus
egd heeft,
swam met
wederge-
oenade-
tanti-
e qualiteit
postatisch.

De zes
zen zeggen,
ig is met
h zou op-
h zelf
slachtig of
je, en nog
ormule er-
vezen, dat
maail niet
dogmati-
niets om
o, als te
aten ver-
eenstemd-
heeft”;
an hebben
ngingsfor-
al „1905”;
het uit-
ster anhy-
pöks is de
eks, Voes,
pöx. Dank
le synodo-
tekenen
gelooven

Het betee-
g niet an-
ar een be-
ns op een
zig. De M.
ol was en
de dogma-
rvangings-
N” nu in-
strijdt. Zal
en spatten
op te ne-
dat woord
hebben de
elijden,
in kje,
naar als 't
de Goede
ogmaticus,
is. Anders
atisch; en
e beweren.
de Goede
blik, waar-
nize kerken
ggelopen,
orpost der
a, ons allen
te onder-

dat de de
ens insluit
Overigens
streert, dat
de confron-
eigen leden
K. S.

steunen, en alzoo dat zware woord „belijden” hyposta-
tisch zal maken in en door de gedegen substantie van
een op Schrift en belijdenis gegronde weerlegging van
b.v. ondergeteekende's openlijke afwijzing van de ver-
vangingsformule, waarmee thans ds de Goede's be-
lijden symphonisch is. Hij zal dan ons den dienst
doen, het gereformeerde volk te helpen, uit het war-
net van anhypostatisch gewurm om onwezenlijkheden,
zich los te werken, en weer eens zich te concentreren
op Schrift en belijdenis. We willen graag daarin onze
bijdrage leveren. Niet wij, doch hij stelt hier een be-
lijdeniskwestie. Laat ons afwachten, of deze dienst
aan de kerken geschieden zal. De keuze van het woord
„belijden” maakt zoo'n worsteling, om weer eens sa-
men de Schrift te openen, wel waarschijnlijk. We bie-
den onze medewerking aan, maar willen dan ook open-
lijk zeggen tot ds de Goede: ondergeteekende zal de
vervangingsformule bestrijden. Hij heeft iets dergel-
ijks in 1944 gezegd tot alle kerken, opdat ze zouden
weten, wat er in Kampen gebeurde. Thans zegt hij
het weer, waar alle kerken staan toe te luisteren, aan
curator ds M. de Goede. En hij verwacht van hem
geen „tolerantie”: als ds de Goede de vervan-
gingsformule wil belijden, dan móet hij onderge-
teekende aanpakken. Ds B. A. Bos heeft dat al in uit-
zicht gesteld voor wat de vraag der kerk betreft, al
is er dan nog niets van gekomen, naar ik meen te we-
ten; laat ds de Goede nu eens zijn krachten beproeven,
om voor zijn belijdenis de deuren open te wringen
in Kampen. Want, is ze gereformeerd, wel, dan móet
het.

Ik gebruikte daar het woord „tolerantie”. Dat zit
'm in de kerkrechtelijke passage van de zes,
die met de synodocraten geconferereerd hebben. In die
kerkrechtelijke noot hebben ze eveneens voor Ridder-
bos-Nauta gecapituleerd. Ze begonnen met het ratifi-
catierecht te ontkennen; hoewel..... ze zelf op alle
manieren bij ons in huis er gebruik van gemaakt heb-
ben. Beste mensen, begrijpt u er iets van? Ik niet.
Daar hebben de predikanten Bos en de Goede
nu al maanden lang verklaard: wij hebben de beslu-
ten van Amersfoort onderzocht op het punt van hun
al-of-niet-ratificeerbaarheid, en toen besloten: we zul-
len ze niet ratificeren. Gevolg was: heel wat kerke-
lijke business. Stroomen papier. Classicale heen-
weer-disputen. En nu, paydoes, ploft daar uit de zaal
der geheime samensprekingen met synodocratische
deputaten de formule, dat het onjuist is, bij het
slot van art. 31 te denken aan een formeele ratificatie
van synodale besluiten door mindere vergaderingen.
Maar wat was dan het niet-anhypostatisme in al
dat optreden, ook van ds M. de Goede, tegen het
besluit-van-Amersfoort? Had hij ons dan al die moei-
te bespaard.

En, dan is daar het slot van hun nieuwe verkla-
ring. Daar staat: als er mensen zijn, die om der
conscientie wil bewaard zijn tegen een besluit van
een synode, dan moeten de kerkelijke vergaderingen
de grootst mogelijke tolerantie gebruiken. Tole-
rantie? dat betekent: we zullen u nog dragen.
Dat wil dus zeggen: een RECHT hebben die bezwaar-
den dus niet: recht blijft, dat ze alles doen, wat be-
sloten is, ook al is het tegen Schrift en K.O. Precies,
zooals dat, zwart op wit (al wordt er thans weer dien-
aangaande gejoekt in Den Haag, Valkenboschkerk)
geschreven is, in 1944. Tolerantie: men geeft
met dat woord het recht van niet-uitvoering van
Schrift-weersprekende synodebesluiten dus prijs. Dat
is: het lijkt wat nieuws, maar het is, als iets
nieuws, anhypostatisch; het is puur
synodocratisch.

Wat het RECHT der kerken prijsgegeven is, blijkt
trouwens uit wat er aan toegevoegd is: de kerkelijke
vergaderingen zullen die tolerantie (!) gebruiken,
„zoover het WELZIJN der kerken dit maar immer
gedoogt”. Welja. Dat betekent natuurlijk: de hei-
densche regel, dat het „heil der kerken de
hoogste wet is” (wat natuurlijk niet waar is,
want de wet zelf is de wet, er is geen hogere en
geen lagere wet, en het doen der wet, is het eenige
heil der kerk), die heidensche regel wordt aanvaard.
Mét de verschrikkelijke willekeur en tyrannie, die in
dit brok heidendom is opgesloten. De kerkelijke ver-
gaderingen zullen dat tolereren mogen stoppen,
zoodra het haar belieft. Met als gevolg,
dat ieder nóg afhangt, niet van een vaste wet of re-
gel, maar van de willekeur, en van den wind, die er
waait. Nu de nieuwe formule het recht der kerken
(en haar plicht) om NIET uit te voeren wat tegen
Schrift en belijdenis ingaat, heeft prijs gegeven, nu
kan men verder de rechtelozen dadelijk weer onder-
werpen aan de grofste willekeur. Artikel 31
is dus door de zes volledig op zij
gezet. Dit is de nuchtere werkelijkheid. Met alle ge-
leerdheid is het een verloochening van art. 31
K.O. en ook van art. 7 der Belijde-
nis. Want daar staat duidelijk, dat men een besluit,
dat ingaat tegen de Schrift, nooit uitvoeren mag: en
dat geen enkele kerkelijke vergadering dat mag ver-
langen. Al mag zij wél verlangen, dat men de zaak-in-
geding dan verder aan de orde stelt, om
daarna te beslissen of, bij handhaving van een
valsche besluit, het tafellaken door te snijden is. Rond-
uit verklaar ik daarom, dat deze nieuwe formule in
strijd is met Schrift en Belijdenis.
En een leeg gebaar, dat als nieuwe formule-van-
pacificatie (!) anhypostatisch is: ze is net zoo

ongereformeerd als al de rapporten-Nauta-Ridderbos-
Polman uit de dagen van 1944.

We laten ditmaal de rest rusten. Als 't noodig is,
hopen we volgende week nog op een bepaald punt te-
rug te komen.

Het geheel is wel een droef relaas: 1) een kerk
stelt in 1942—'44 normen vast, in Gods Naam, en
jaagt de kudde ermee uiteen; 2) de genade Gods
brengt weer bijeen hetgeen verstrooid was; 3) men
weigert hardnekkig ook maar iets terug te nemen;
4) een paar van de in 1944 verstrooiden zeggen: maar
wij moeten over en weer schuld belijden, concreet de
één om dit, de ander om iets anders; 5) tenslotte
komen zij bijeen, die enkelen, en de uiteendrijvers, en
geen mensch belijdt er schuld. Alleen maar 6) zegt de één tot den ander: als ik 't
nu zó zeg, zoudt u dan u daarin kunnen vinden?
De ander 7) zegt dan serieus: het schijnt me zoo van
wel, komt laat ons samen zingen. Maar die ander wist
wel, dat hetgeen gezegd was, anders
niet was, dan zijn eigen oude lied.
Het leek pacificatie, het wás capitulatie. Maar dan
gecamoufleerd. Het was het oude, dat de kerk uiteen-
gejaagd had, maar in den schijn van iets nieuws.

En nu staat daar een heele kerk te hengelen naar
een smaldeel. Doende alsof het wat nieuws is, dat be-
leden en plechtig „verklaard” is, en oeh, het was
precies het oude. Wie zin heeft, die kan wel weer
terug: de kwestie der duiten is in orde, en die schuld-
belijdenis, die is allang in orde. Als u maar weer mee-
doet, dan is het wel weer goed. Een enkele roept nog
gauw: het feit, dat ze eens kwamen praten is al een
schuldbelijdenis. Waarom ze dat niet eerder gezegd
hebben? Wel: omdat men pas aan 't eind ontdekt, dat
ieder terugkomen mag, die synodocratisch denkt.

En daarom vragen we: wat gemeenschap
heeft Christus met Beliar? Neen.
dat is nu geen verdoemen van personen, en geen scheld-
partijtje. We weten allen, dat wij dagelijks in zonden
zijn gevallen, en dat er niets is, dat de belijdenis ont-
krachten mag, dat wij midden in den dood liggen.
Maar onze zonde is wat anders dan onze opstanding
en onze bekeering tot gehoorzaamheid. En als wij
vandaag Christus met Belial ook hier niet samen
kunnen zien stemmen, dan is dat dezen keer nog iets
anders dan het zeggen: hier is het ware, daar is
het valsche. Want vóór de tegenstelling waar-valsch,
of wit-zwart, ligt in de kerk al de tegenstelling:
hypostatisch-anhypostatisch, iets
om 't lijf hebbend, niets om 't lijf hebbend, substan-
tiëel-of-larie. De kerk heeft nu eenmaal „stukken”
te verhandelen, pièces de résistance. Dat is haar op-
dracht, en haar ambt. Als zij met „leege gebaren”
werkt, wie zal dan nog zoden aan den
dijk zetten? Zoodra een kerk het be-
staat, om, nu al zes jaar, niets anders te doen dan
een schimmenspel, is het met haar kracht gedaan.
Niet, dat de synodocratie verkeerd doet, is haar
eerste oordeel. Maar dat zij met schimmen speelt,
dat ze anhypostatisch doet, dát is de
primaire triomf van Beliar.

Over personen hebben we 't niet, wij hebben niets
aan persoonlijke data. Het gaat over beginselen,
en officiële handelingen. In dién zin
zagen we Beliar in de Valkenboschkerk, we zagen in
hem de Anhypostatos. Christus geeft ons iets om op
te káuwen. Belial iets om op te zabbelen.
Christus is tot een aanstootsteen. Belial
toovert fata morgana, grootscheepsche nonsens, glij-
baantjes.

Want er is geen steek veranderd, en toch staan er
van die vette koppen in de krantjes. En dáaraan gaan
we onder. Sommigen willen weg, zoo hier en daar,
ze willen het alleen maar zó niet gezegd hebben.

Indien het ooit gebleken is, dan hier: de synodo-
cratische kerken willen u wel hebben. Maar ge moet,
zoover ge officieel zijt, eerst „amen” zeggen, op de
heele beweging. Amen, desverlangd in een andere
omschrijving. Men wil wel doen alsof ge wat anders
hebt gezegd.

En daarmee zullen ze het „smaldeel” lokken.
Zoo bewijzen de zes, die deze formules hebben aan-
vaard, de formules, die zakelijk synodocratisch zijn,
maar verpakt in het papier van een haute nouveauté,
den dienst van lofganzen.

Dat zij het zoo niet zien, geloof ik graag, van een
deel hunner.

Maar dat het zoo is, dat geloof ik niettemin stellig.
K. S.

Groningen-Oosterbeek-Den Haag

De Haagsche Synode is weer bijeen geweest. Dit-
maal zelfs vervroegd; zulks in verband met een o.a.
door Ds B. A. Bos, Dr F. L. Bos en Ds M. de Goede
aan haar deputaten van samenspreking voorgelegde
„samenvatting van gevoelen”.

Die term roept herinneringen op aan het jaar 1943.
Toen werd immers een „Verklaring van Gevoelen” in-
gediend door hen, die zich met bezwaarschriften tegen
de leeruitspraken van '42 tot de synode hadden ge-
wend. Een „Verklaring van Gevoelen”, waarmee ze
bedoelden het dreigende gevaar van kerkverschuring te
bezweren. De toenmalige synode heeft echter die „Ver-
klaring van Gevoelen” genegeerd en tot op den hui-

digen dag rust dit stuk in haar archief.

Men verachtte een verklaring van gevoelen,
toen de breuk nog voorkomen kon worden. Men
maakt ophef van een samenvatting van gevoelen,
als de breuk een feit geworden is.

Een vooruitgang sinds '43? Ik geloof het niet. Ja,
als de Haagsche Synode nu eens op die eerste „ver-
klaring van gevoelen” was ingegaan; als ze eens had
uitgesproken dat die leer volkomen Gereformeerd was,
en dat die broeders in hun ambtelijken dienst nimmer
hadden mogen zijn geschorst! Ja, dán.....

Maar men handhaaft nog zijn vonnissen; men neemt
de oorzaken der breuk niet weg; men poogt alleen
maar de gevolgen van elken zonde minder groot te
maken. Evenwel zonder zich te bekeeren.

Neen, dit optreden der Haagsche Synode is niet naar
Zondag 33.

Toch weegt iets anders me deze weken zwaarder.
Dat is het doen der drie predikanten, in den aanhef
genoemd. Ik lees daar de namen van B. A. Bos en M.
de Goede. Twee mannen, die lid waren van de Synode
van Groningen in '46; die een poosje later, in '48, con-
ferereerden in Oosterbeek; en die nog geen twee jaar
later zich aan Den Haag presentieeren met een nieuwe
formule.

Wie scherp wil zien, wat er zich bezig is af te spelen,
mag het jongste stuk kerkgeschiedenis niet vergeten:
ook niet voorzoover ds B. A. Bos en ds M. de Goede
daarin een rol hebben gespeeld. Van hun kant is tot
voor kort met nadruk verzekerd, dat zij de lijn van
Groningen handhaafden; dat zij binding en schorsing
opgeheven wilden zien. En toen na Oosterbeek II onder-
geteekende schreef, dat men daar dogmatisch en kerk-
rechtelijk de broeders al had losgelaten en de vrij-
making in feite verloochend, volgde een fel protest
hunnerzijds.

Laten we kort de feiten noemen.

Te Groningen was een stuk ter tafel van de Synode-
Duursema, behelzende een voorstel tot samenspreking.
Inzake de wijze van ontmoeting werd voorgesteld:
mondeling contact tusschen deputaten
van beide kanten. En als thema der samensprekin-
gen wees men aan: het gezamenlijk ontwerpen van
voorstellen, welke zouden kunnen leiden tot overeen-
stemming inzake leerpunten, welke ons tot nu toe
scheiden.

Groningen antwoordde op beide punten met een zeer
beslist „neen”. Ze zeiden van het synodale voorstel
daar, dat het was zondig (omdat men den bodem
der feiten verliet en daarmee Gods gebod inzake een
waarachtig herstel van een geslagen breuk ongehoor-
zaam was); dat het was schadelijk (omdat geen
leerpunten, doch de concrete leeruitspra-
ken van '42 ons scheidden); dat het was gevaar-
lijk (omdat op die wijze de eenheid van handelen bin-
nen onze kerken zou worden verbroken); en dat het
was zinloos (omdat de uitnoodigende partij alles
handhaafde, en de vrijmaking als dwaling en revolutie
bleef veroordeelen).

Groningen wees dus het synodale thema op de
aangegeven gronden af. En Groningen wilde ook niets
weten van de voorgeslagen wijze van ontmoeting,
doch stelde daartegenover als eisch: voorshanda
schriftelijk en publiek; omdat alleen
zoo de dreigende gevaren konden worden afgewend, en
alleen zoo 't medeleven en gebed van alle geloovigen
kon worden verkregen.

Zoo spraken toen ook ds B. A. Bos en ds M.
de Goede!

Enkele jaren later gingen deze broeders met o.a.
Toornvliet en Volten conferereeren te Oosterbeek. Toen
zetten ze de eerste stappen op het hellend vlak, waar-
van ze het dieptepunt bereikten deze week in Den
Haag.

Ik kan me best begrijpen, dat sommigen wel iets
voor Oosterbeek voelden. Temeer, omdat verzekerd
werd, dat men daar als particulieren elkaar
had willen ontmoeten. Als op dezen weg nu eens iets
goeds kon worden bereikt, waarom dan niet?

Toch ging 't daar in Oosterbeek mis. Omdat men
toen begon te handelen, lijnrecht in strijd met wat
men zelf te Groningen had helpen besluiten. En om-
dat men toen den kerkelijken weg verliet.

Oosterbeek deed wat Groningen wilde voorkomen:
praten over leerpunten inplaats van spreken over
concrete leeruitspraken. Men ging daar
in zijn conclusies praten over 't verbond, dat niet zu-
ver voorwaardelijk was, en ook niet zonder meer on-
voorwaardelijk. En men leidde in de conclusies de aan-
dacht af van de eigenlijke oorzaken der breuk: de leer-
uitspraken van '42.

Men ging daar onderhandelen over een proce-
dure naar art. 31, terwijl in geding was de brutale
verkrachting van art. 31 door de Synode.
Oosterbeek bracht de heele zaak op een totaal ander
plan. Men zei, dat men het ambt der geloovigen wilde
activeren.

Maar Groningen had dat al gedaan! Juist daarom
had men den eisch van „voorschanda schriftelijk en
publiek” gesteld, om de geloovigen binnen onze kerken
actief te houden, en die buiten onze kerken actief te
maken, in het bewaren en herstellen van de eenigheid
des geloofs. Groningen zei, dat wie zich hadden vrij-
gemaakt in dat goede werk moesten volharden door
trouw te blijven, en dat wie het nog niet hadden
gedaan de eenigheid der kerk moesten gaan betrachten
door weer trouw te worden, en zich op staanden voet